

Cumann Drámaíochta Chois Fharraige

Bhí dhá mhórléiriú ag Cumann Drámaíochta Chois Fharraige i mbliana. An dráma *“Go nDéantar do Thoil”* le Michael Carey (aistrithe go Gaeilge ag Bridie Ní Churraoin) agus *“Gabha na bhFocal”* Drámaíochta/fíliocht/Agallamh Beirte agus píosaí grinn scríofa ag Johnny Chóil Mhaidhc.

Síle Ní Bhraonáin sa dráma Mar a Chéile Muid

Thosaigh muid amach ag cleachtadh i Meán Fómhair 2004 in Amharclann Chois Fharraige, dhá oíche sa tseachtain agus corrdheireadh seachtaine lena gcois. Cúigear aisteoirí, Pádraig Ó Ráighne (*Jeaic*), Bridie Ní Churraoin (*Delia*), Seán Ó Ráighne (*Peitín*), Colman Seoighe (*Martin*) agus Síle Ní Bhraonáin (*an cailín*

álainn) atá ag glacadh páirt san dráma. Is é Eoghan Ó Riada an léiritheoir. Tá criú iontach stáitse ag an gCumann Drámaíochta, ina measc sin tá Danny Wallace (*Dearthóir Seite*), Eilín Brennan, Brighid Breathnach, Cabrini Ó Tuairisg, Camilla Uí Cheallaigh, Máire Ní Mháille, Páraic Ó Flatharta,

Beartla M. Ó Flatharta, Síle Ní Bhraonáin, Jean Uí Fhátharta agus Sara Uí Scanláin. Tá fear amháin ba cheart dúinn a luadh anseo agus is é sin Marty Lee as Tír an Fhia, an fear a thugann ó bhaile go baile muid leis an dráma a léiriú.

Chuireadh an t-aighneas atá sa dráma seo duine ag cuimhniú air fhéin. Níl baile in Éirinn nach bhfuil clann ann a bhíonn in ártach a chéile. Is dráma é seo atá dírithe ar bheirt deartháireacha atá ina gcónaí i mbéal dorais a chéile nach labhair smid ná focal lena chéile le ceathracha bliain. Tá siad in ártach a chéile mar gheall ar thalamh, mná, creidimh, sochraid agus ól, agus tagann an t-urchar isteach ann freisin.

D'éirigh thar barr leis an dráma ón chéad oíche a chuir muid ar an stáitse é in Amharclann Chois Fharraige ar an Aoine an 4ú Feabhra '05 agus bhain an locht féachana an-taitneamh as. Bhí an teach lán go doras agus b'éigean daoine a chuir ón doras an oíche sin. Dúirt bean amháin a bhí sa locht féachana gurb é an teiripe is fearr a bhí aice le fada an lá mar gheall ar an méid gáirí a rinne sí. Is é a bhí ráite i bhFoinse na seachtaine sin ag an léirmheastóir *"Ní minic a théann mé chuig dráma agus go dtagann mé amach ag rá nach bhfuil bealach níos fearr ann chun dhá uair a chloig a chaitheamh"*.

Beartla Ó Flatharta agus Seosamh Ó Scanláin, Mar a Chéile Muid

Léirigh muid an dráma ar an gCeathrú Rua agus i gCill Chiaráin, Inis Oírr, Leitir Mealláin, Inis Meáin agus Ráth Cairn. Chomh maith leis sin, rinne muid léiriúchán speisialta do na seandaoine in Áras Mac Dara ar an gCeathrú Rua.

Áit ar bith a ndearna muid an dráma fuair muid ardmholadh ó chuile dhuine a chonaic é.

Tá muid tar éis cuireadh speisialta a fháil ón gcomhlacht *"Ár dTeanga Beo"*, i mBoston an dráma a léiriú ar an 29ú, 30ú agus 31ú Deireadh Fómhair i Halla Naomh Breandán, Dorchester, Boston. Tá muid ag obair go dian leis an turas seo a eagrú faoi láthair.

Oíche Johnny Chóil Mhaidhc

Bhí sé i gceist ag Cumann Drámaíochta Chois Fharraige go mbeadh saothair Johnny Chóil Mhaidhc ar an gcéad léiriú a dhéanfaidh siad san Amharclann nua i gCois Fharraige. Tháinig an Cumann Drámaíochta le chéile Meitheamh 2004 agus shocraigh siad ar an dráma *"Mar a Chéile Muid"* a léiriú agus chomh maith leis sin cairde Johnny a iarraidh isteach in éineacht leo le blaiseadh dhá shaothair ilgnéitheach a léiriú.

Dráma raidió ab ea *Mar a Chéile Muid* agus thóg ár gcar, Margó Uí Chonghaile, uirthi féin an dráma a chóiriú lena chur in oiriúint don stáitse. Ní túisce athchóiriú déanta ag Margó ar an dráma ná gur bualadh tinn í agus glaoth ar shlí na fírinne í mí na Samhna seo caite, go ndéanfa Dia trócaire ar a hanam. Fágadh an dráma ar leataobh ar feadh tamall ina dhiaidh sin.

I mí Feabhra 2005 tháinig an Cumann le chéile arís agus bheartaigh siad deireadh seachtaine do shaothair Johnny a léiriú in ómós do Johnny agus i ndilchuimhne ar Mhargó. Tháinig cairde Johnny le chéile agus phioc siad a rogha féin dá shaothar breá.

Ba í bean Johnny, Bríd, an chéad aoi ar an ardán agus d'aithris sí a rogha féin, *"an Chéad Dráma"* go bródúil agus go beacht. D'aithris Mairéad Bean Uí Chuaig an dán *Aongus* a scríobh sé faoin a mhac Aongus nuair a caitheadh ar an sop é agus is dán é seo a d'iarr Johnny féin don oíche. Thug Bridie Ní Churraoin agus Peadar Ó Cúláin siar ar bhóithrín na smaointe muid nuair a léirigh siad *Cailín an Chaisleáin Ghearr*, ceann do na litreacha a bhíthí ag scríobh ag Johnny ar Raidió na Gaeltachta fadó, nuair a bhíodh sé féin agus Máirtín Jaimsie ag déanamh *Angela MacNamara* dóibh féin le 'prablams' daoine.

An Triúr Daoi, Gearóid Breathnach, Máirtín Ó Dubhghaill agus Seosamh Ó Scanláin, Mar a Chéile Muid

Níor fágadh agallamh beirte Johnny as an áireamh ach an oiread. Go deimhin bhí sé deacair iad a roghnú. Thug Tom Sailí Ó Flatharta agus Josie Chólí Óg Ó Cualáin sárthaispeántas amach agus amach in *Fear na Tuaithe agus Fear na Cathrach* agus ní fhéadfadh muid dearmad a dhéanamh ar an dá chearc a tugadh aniar an bealach ar fad as Ros an Mhíl don ócáid! Bhí *Raiftearaí an File* ann, an t-agallamh beirte is fearr a scríobhadh riamh, léirithe ag an gcéad Raiftearaí, Páraic an Táilliúra Ó Conghaile agus bhí file Muimhneach ina theannta sa taispeántas seo, Eoghan Ó Riada.

An píosa eile a thaitnigh leis an lucht féachana ná Eoghan Mac Diarmada agus *Comhairle Oisín* dá aithris aige mar a scríobh Johnny dhó é nuair a bhí sé seacht mbliana d'aois agus é ag glacadh páirt i Slógadh inar bhain sé gradam amach. Léigh Peadar Ó Cúláin píosa grinn, *Ól agus Am*, a scríobh Johnny dhó mar phíosa spraoi cúpla bliain ó shin. D'aithris Caitlín Pheidí agus Seán Ó Foighil na dánta *Cúl de Sac* agus *Pothole* agus chuir Danny Wallace bailchríoch le dánta Johnny nuair a d'aithris sé an saothar, *Galra Scioptha*.

I ómós do Johnny, scríobh Joe Steve Ó Neachtain dán nuachumtha don cheiliúradh agus bhronn aoi speisialta na hoíche, an tAire Éamon Ó Cuív, T.D. an dán sin agus an dán, *Fíor nó Bréag*, a scríobh Páraic an Táilliúra, ar bhean Johnny, Bríd. Ba é Máirtín Jaimsie a nasc na píosaí le chéile, rinne sé é seo go paiteanta spraoiúil agus cé eile a sheasadh ina chuid bróga leis an aithne phearsanta atá agus a bhí aige ar Johnny.

Sa dara cuid den chlár, léirigh an Cumann Drámaíochta an dráma, *Mar a Chéile Muid* inar ghlac

Beartla Ó Flatharta páirt *Pheadar*, Joe Scanláin (*Tom Súdaire*), Síle Ní Bhraonáin (*Mairéad*), Norita Ní Chartúir agus Colm Mac Donncha (*Tincéirt*), Seosaimhín Uí Shúilleabháin (*Siobhán*), Máirtín Mac Dubhghaill, Gearóid Breathnach agus Conall Ó Céidigh (*an triúr ar an Aonach*), agus ar ndóigh chuidigh an cúl-stáitse go mór leis an léiriú siad sin, Cabrini Ó Tuairisg, Brighid Breathnach, Eilín Brennan, Jean Uí Fhatharta, Sara Uí Scanláin, Máirín Uí Lochlainn agus Seán Ó Ráighne agus thug Coláiste Cholm Cille troscán le haghaidh na seite.

Mar gheall gur cuireadh daoine ó dhoras an deireadh seachtaine sin, tá sé i gceist ag an gCumann Drámaíochta an seó seo, *Gabha na bhFocal*, a léiriú arís roimh an Nollaig.

Ní raibh sa seó seo ach blaiseadh fíorbheag do scríbhneoireacht Johnny. A bhuíochas dó, beidh neart drámaí agus dánta agus agallaimh beirte le léiriú ag an gCumann Drámaíochta amach anseo.

Tá buíochas mór ag dul do chuile dhuine ina raibh lámh nó cois aige nó aice san léiriú seo, go háirithe Máire Ní Mháille nár laga Dia í. Don Chumann Drámaíochta, do chairde Johnny, Máirín Mhic Lochlainn agus Ollscoil na hÉireann Gaillimh, Micheál Ó Conghaile as Cló Iarchonnachta, Danny Wallace a dhear an seit le pictiúir bhreátha do Johnny, agus do Mhargó Uí Chonghaile a chuir an dráma "*Mar a Chéile Muid*" in oiriúint don stáitse.

*Máire Ní Mháille, Cathaoirleach an Chumainn
Bridie Ní Churraoin, Rúnaí an Chumainn*